

NEBUŽ BLÁZEN

Lk 12,16-21

kázání br. Pavla Filipiho ze soboty 8. 11. 2014

Pak jim pověděl toto podobenství: Jednomu bohatému člověku se na polích hojně urodilo. Uvažoval o tom a říkal si: Co budu dělat, když nemám kam složit svou úrodu? Pak si řekl: Tohle udělám: Zbořím stodoly, postavím větší a tam shromáždím všechno své obilí a ostatní zásoby a řeknu své duši: Teď máš velké zásoby na mnoho let; klidně si žij, jez, pij, buď veselé mysl. Ale Bůh mu řekl: Blázne! Ještě této noci si vyžádají tvou duši, a čím bude to, co jsi nashromáždil? Tak je to s tím, kdo si hromadí poklady a není bohatý před Bohem.

Když jsme tento text nedávno probírali se studenty v semináři, vznikla otázka, jakým právem ten člověk je označen za blázna. Co udělal tak bláznivého? Vždyť on se choval docela rozumně: Na větší úrodu postavil větší stodoly. Tak by jednal každý rozšafný sedlák. Kde udělal nějakou chybu? Že nevěděl, že ještě v noci umře? Kdo z nás ví, kdy umře? Proč tedy: *Blázne...?*

Zkusme hledat odpověď na otázku studentů, a snad i naši vlastní. O tom muži nám vypravěč podobenství mnoho nesděluje. Ale něco přece. Zmíní, že to byl *bohatý* člověk. Jak ke svému bohatství přišel, nevíme. Třeba je zdědil po rodičích, třeba se k němu dopracoval vlastní pílí a šikovností. A dále se dovídáme, že on ještě více zbohatnul. *Na polích se mu hojně urodilo.* Tady už nemůže být pochyb: On nezbohatl nějakým nekalým způsobem. Hojně se mu urodilo. On nevykořisťoval své podruhy či nájemníky, nespekuloval s cenami obilí, nepodnikal v podezřelých obchodech. Netuneloval. Hojně se mu urodilo. Byl dobrý rok. Příroda byla toho roku štědrá. Zatím jsme tedy nenašli nic, proč bychom měli toho muže odsuzovat nebo podezírat z nějaké nepravosti.

A vypravěč přidá ještě jednu podrobnost: Ten pán měl stodoly a sýpky dostatečně velké pro obvyklou úrodu. Co v běžných letech sklízel, to se mu tam všechno vešlo. Ale teď má problém: Co s úrodou letošního roku? Ta se mu do stávajících stodol a sýpek přece nevejde. Tak přemýšlí a přijde na řešení: Stávající stodoly zbourám a postavím větší. Venkoncem rozumné řešení. Proč se nad tím pozastavovat? Přece tu letošní hojnou úrodu nenechá někde shnit navenku! Dobře, že ji chce dostat pořádně pod střechu větších stodol. Ale přece se vkrádá pochybnost: Bylo to opravdu jediné možné řešení? Co takhle prodat to, co se nevejde do stodoly? Nebo – odvažme se toho pomyslení – rozdat? Rozhodně: Stavět nové větší stodoly nebyla jediná alternativa, jediná možnost, jak naložit s velkou úrodou.

Ostatně ta zmínka o stodolách naznačuje cosi důležitého: že on to všechno vlastně nepotřeboval. Jemu se urodilo nad jeho vlastní potřebu a spotřebu. Ty stodoly, které už měl, stačily pojmout všechno jeho dosavadní bohatství, po celá léta mu bohatě stačily na to, kolik spotřeboval. Když se rozhodl zbourat staré stodoly a postavit nové, rozhodl se tím zároveň, že zvýší svou potřebu a spotřebu. Že on ten nadnormativ vlastně potřebuje. Už dříve, slyšeli jsme, si nežil nijak špatně: byl bohatý. Ale nyní si

bude žít ještě lépe. Svě duši řekne: *Máš vystaráno, klidně si žij, jez pij, buď veselé myslí.*

Nepřipadá vám ten minipříběh nějak známý? Příběh o tom, jak někteří lidé sami sebe přesvědčují, že potřebují a spotřebují všechno, co mají? A kdyby měli dvojnásobné příjmy, zase by to tak akorát stačilo? Když jsme jako mladí v naší rodině začínali za hubený vikářský plat, nějak jsme vyšli a nemám pocit, že jsme tuze strádali. A když nyní nosím domů plat vysokoškolského profesora, zase mi nepřipadá, že by mi tolik zbývalo nad potřebnou spotřebu; a dovedu si představit, že bych uměl utratit i příjem bankovního ředitele. Lstivé je srdce člověka. Snadno sami sebe přesvědčíme, že nutně potřebujeme právě to, co máme, a raději ještě o něco víc. Celá naše civilizace chřadne touto lstivostí lidského srdce. Spirála potřeby a spotřeby prudce roste; a to, co ještě včera bylo luxusem, dnes pokládáme za nezbytnost. Snadno sami sebe přesvědčíme, jako ten pán v našem podobenství, že nutně potřebujeme právě to, co máme, a raději ještě o něco víc. Přestavíme stodoly své spotřeby na větší stodoly.

Sami sebe přesvědčíme. To je další signál vypravěčův. On líčí, jak ten člověk *uvažuje* sám u sebe (náš překlad to stírá, ale původní text zdůrazňuje: rozvažoval sám u sebe). S nikým se neradí. Třeba měl manželku a děti, přátele a sousedy, byli tu jistě i tarší obce, kterým mohl předložit svůj problém, co s nadnormativní úrodou. Ale on nic. On jen sám u sebe, sám pro sebe uvažuje. Naše líčení má jistou komičnost, když inscenuje boháčovu samomluvu. On si položí otázku: *Co budu dělat, když...?* A sám si na otázku odpoví: *Tohle udělám...* Tady asi bude problém toho pána. Ne v tom, že byl bohatý. Ne v tom, že se mu toho roku hojně urodilo. Ale v tom, že sám sobě klade otázky a sám si na ně odpovídá. Povídá si jen sám se sebou. V těchto větech je klíčové místo celého tohoto příběhu: *Co udělám? Toto udělám.* Problém není v bohatství. Ale v samomluvě. *Co udělám, když jsem zdědil majetek po rodičích nebo získal v restituci? Komu kladeš tuto otázku a od koho čekáš odpověď? Sám sobě a sám od sebe? A když už jsme mluvili o naší civilizaci: Koho se ptáme my bohatí, co učiníme s našimi přebytky? Těch chudáků tam dole, těch hladových dětí v Africe? Pokud se ptáme jen sami sebe, vždycky si dokážeme dát jedinou odpověď: Potřebujeme ještě větší stodoly.*

A boháčova samomluva pokračuje: *A řeknu své duši: Ted' máš velké zásoby na mnoho let; klidně si žij, jez, pij, buď veselé myslí.* V bibli máme i jiné samomluvy, kdy člověk mluví se svou duší. Jednu takovou jsme slyšeli před chvílí: „Dobrořeč, má duše, Hospodinu a nezapomínej na žádné jeho dobrodiní...“ To je jiná samomluva, to je jiný monolog. Nedomnívej se nikdo, že snad jen tím, že mluvíš se svou duší, že sestupuješ do svého nitra, že jen tím dosáhneš správného rozhodnutí a nebudeš bláznem. Velmi záleží na tom, co si se svou duší povídáš a komu, čemu či zda vůbec dobrořečíš. U toho pána z podobenství o žádném dobrořečení Hospodinu není zmínka ani náhodou. Urodilo se, urodilo, proč a komu děkovat? Podařilo se, podařilo, restituovali jsme, restituovali, přišli jsme k majetku, přišli. Konec. Koho za to chválit, komu děkovat? Jsou to spojené nádoby: Kdo se odnaučil děkovat za pozemské dary – a kdyby to byla jen chudá polívka k obědu – , ten se nenaučí ptát se svých bližních, co s nimi má učinit. Kdo neděkuje, vede jenom samomluvu.

Ovšem i v našem příběhu dojde na Pána Boha. Ne tak, že by mu bohatý a zbohat-

nuvší muž poděkoval. *Bůh mu řekl: Blázne! Ještě této noci si vyžádají tvou duši, a čím bude to, co jsi nashromáždil? Čím to bude? Nedejme se svést k představě, že ta náhlá smrt hospodářova je nějakým trestem za jeho nerozumnost. Nic takového tu není ani naznačeno. Jen se tu říká: Tvé realistické plánování života – duše jez, pij, máš mnoho zásob na dlouhá léta – by bylo opravdu realistické, kdybys dokázal sám určit délku svého života. Ale nikdo z nás to nedokáže. Jednou přijde chvíle, kdy stodoly, konto v bance a vkladní knížka ti budou na nic. Kdo toto do svého plánování nezakalkuluje, ten nekalkuluje realisticky, ten je pošetilý iluzionista, blázen.*

Tvrdé slovo. Říká blázen v srdci svém: Není Boha, praví se v jednom žalmu. A nechápejme to tak, že on v nějakém teoretickém sporu popírá Boží existenci. On s ním prostě jenom nepočítá. Anebo, ještě ostřeji: On mu prostě neděkuje. Blázen bohu neděkuje. A proto nepomyslí ani na bližního. Říká blázen v srdci svém: Není bližního. Ve všem, co se děje, ve všem, k čemu se rozhoduju, jde jenom a výhradně o mně samotného. Můj život je můj život a tečka. Ale právě: Ta tečka! Ta se ti vymkla: *Ještě této noci vyžádají tvou duši...* Tvůj život už nebude tvůj život a to, co máš ve stodolách, už nebude tvoje. Kdybys to byl aspoň prodal, kdyby ses byl o to rozdělil, někomu by to teď patřilo. Tobě to už teď stejně nepatří. Co po člověku zůstane? Ne to, co nashromáždil, ale to, co rozdál. (To nějak víme a dokazují to i promluvy světských řečníků nad rakví v krematoriu; nezdůrazňují, jak byl nebožtík bohatý a zajištěný, nýbrž jak pečoval o své děti, vnoučata, rodinu atd., zkrátka to, co nedělal pro sebe.)

Tak je to s tím, kdo si hromadí poklady a není bohatý před Bohem, dodá Pán Ježíš k tomuto podobenství na závěr. Být bohatý před Bohem, nebo – přesněji – k Bohu: Kdo to umí? Jeden to dokázal. Ten, který vypráví toto podobenství. On, náš Pán, svůj život zcela jinak plánoval a zcela jinak žil. Z toho, co mu Otec dal, nic si neponechal sám pro sebe. Rozdělil se o všechno, o svůj život i o svou smrt. O své tělo, o svou krev. Považte, co by s námi bylo, kdyby se on byl s námi nerozdělil. Ve světle jeho oběti se učíme, jak nebyť blázny, pošetilci, iluzionisty při správě toho, čeho se nám z lásky Boží dostalo na darech tělesných i duchovních. Jak za ně děkovat a jak se o ně dělit. Tak se staneme opravdovými realisty. Tehdy přestanu doufat v to, co nashromáždila má prozíravá ruka a s vděčností se spolehnu na to, co mi poskytuje ruka nebeského Otce, který mě jako dobrý pastýř doprovodí svou dobrotou, „byť se mi dostalo i jítí údolím stínu hrůzyplné smrti“.